

Pirke abot – Izreki očetov

V založbi KUD Logos je pred kratkim izšel talmudski traktat *Pirke abot*, po naše *Izreki očetov*. Gre za prvi slovenski prevod kakega sestavnega dela (zelo obsežnega) judovskega talmudskega slovstva. Prevod (natisnjen je tudi hebrejski izvirnik) s kar obširnimi uvodom in komentarjem je prispeval podpisani.

Eden temeljnih pojmov v judovstvu je **postava**. Ta izraz se uporablja v več pomenih. V najožjem pomeni zakonodajo, ki jo je Mojzes prejel v razodetju na Sinajski gori. V širšem smislu pomeni petero Mojzesovih knjig, ki stoje na začetku hebrejskega Svetega pisma, v še širšem pa celotno judovsko Sveto pismo (= Stara zaveza). To je t. i. **pisana postava**.

Poleg pisane pa je pomembna tudi **ustna postava**. Njeni najbolj vneti zagovorniki so bili farizeji, za katere vemo tudi iz evangelijev, da so goreli za "očetna izročila". Po judovskem verovanju tudi začetki ustne postave segajo vse do Mojzesa. Ustna postava, ki bistveno osvetljuje in dopolnjuje postavo, zapisano v Svetem pismu, se je potem izročala iz roda v rod, iz stoletja v stoletje. Njeno poslanstvo je bilo v tem, da je v nekem smislu "okamenelo" črko pisane postave razlagala v luči vedno novih življenjskih položajev, jo prilagajala spremenjenim okoliščinam in s tem posodabljala; skratka, da je pisano postavo slehernemu judovskemu rodu na novo življenjsko približala.

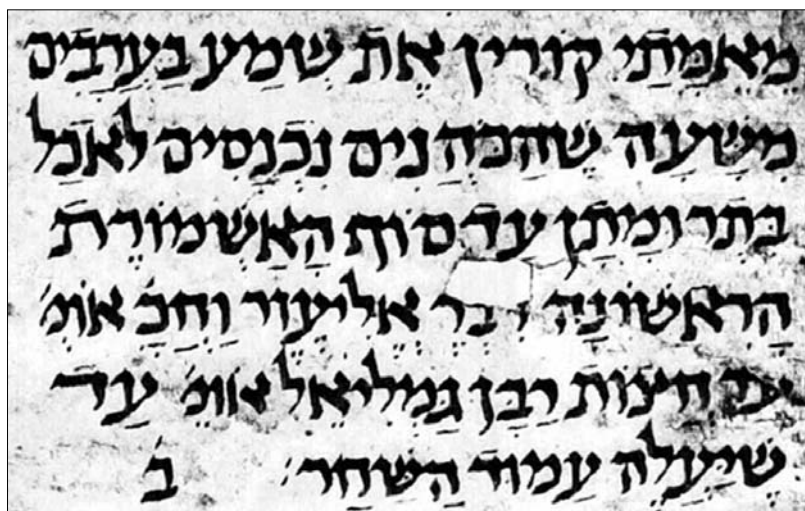
Čeprav se je ustna postava s predajanjem od pismouka do pismouka in iz ene rabinske šole v drugo dopolnjevala in množila, je dolga stoletja niso smeli zapisati. Prepoved so umaknili šele v 2. stol. po Kr., ko je obseg

ustne postave tako narasel, da je ni bilo več mogoče obdržati v spominu, in potem ko je rimski okupator usmrtil veliko število uglednih rabinov. Da se to neprecenljivo bogastvo ne bi izgubilo, je rabi Juda Knez (ali Patriarh) okoli leta 200 uredil in v knjižni obliki izdal prej raztresene zapise ustne postave. Judje so tako dobili standardno delo za poznavanje in preučevanje ustne postave, znano pod imenom **Mišna**. Mišna je bila sad vsaj 400-letne judovske verske in kulturne dejavnosti – preučevanja, razlaganja, dopolnjevanja in posodabljanja pisane postave, uknjižene v Svetem pismu. Vsebinsko se gradivo Mišne deli na dva dela: na **halako** in **hagado**. Halaka večidel zajema pravne predpise (mnogi pismouki so bili tudi sodniki!), hagado pa sestavljajo živahne razlage svetopisemskega besedila v obliki zgodb, imenovanih **midraši**.

Z Mišno pa se razvoj ustnega izročila ni končal. Njegovo preučevanje se je nadaljevalo tudi naslednja stoletja. Nove razprave in razlage, uvidi in spoznanja na podlagi Mišne so dobili svojo knjižno obliko v t. i. **Talmudu**. Talmud obstaja v dveh različicah: konec 4. ali v začetku 5. stol. je v galilejskih rabinskih šolah nastal **Palestinski** (Jeruzalemski/Zahodni) Talmud, dobro stoletje za njim pa v Babiloniji (današnjem Iraku), kjer je živela močna judovska skupnost, še veliko obsežnejši **Babilonski** Talmud. Jedro Talmuda sestavlja Mišna, zelo obširna razlaga in dopolnilo Mišne pa se imenuje **Gemara**. Sestavna dela Talmuda sta torej Mišna in Gemara. Tako bi lahko rekli, da je Mišna za jude to, kar je za kristjane Evangelij, Talmud pa je zanje to, kar je za kristjane celotna Nova zaveza.

Mišna je razdeljena na 6 razdelkov ("redov"), razdelki pa na traktate. Traktat **Izreki očetov** je eden od 10 traktatov, ki spadajo v 4. razdelek Mišne, in kot tak sestavni del obeh Talmudov. Vsebuje etične in moralne izreke, življenjska navodila in hvalnice Postavi. Izreki očetov podajajo izročila rabinov, ki so živeli med 300 pr. Kr. in 200 po Kr. Zanimivo je, da so umeščeni v razdelek, ki obravnava zadeve civilnega in kazenskega prava. In sicer namenoma, kajti podlaga prava je etika, prav ta pa je predmet Izrekov očetov.

V judovskih skupnostih Izreke očetov še danes berejo tudi pri bogoslužju (ob sobotah od Velike noči do Binkošti). To prakso razlagajo takole: "S prebujanjem zunanje narave se tudi človekova narava čuti pomlajeno in poživljeno, zato je tudi duhovni pouk še posebno koristen. Poučna vsebina *Izrekov očetov* naj bi na poslušalca žlahtno delovala in našega duha naravnavala na vestno spolnjevanje Postave, ki je bila razodeta na Binkošti. Branje *Izrekov očetov* naj nas nagne k temu, da si bomo vzeli k srcu njihova napotila."

Mišna. Odlomek iz t. i. *Kaufmannovega kodeksa*, 12./13. stol. (?),
Madarska akademija znanosti, Budimpešta.

T. i. *Kaufmannov kodeks* je eden najzgodnejših popolnih rokopisov Mišne. Številni strokovnjaki ga štejejo za najpomembnejšo in najnatančnejšo kopijo izvirnega besedila. Kodeks je konzerviral prof. David Kaufmann, faksimile, po katerem je posneta podoba, pa je leta 1929 izdal Georg Beer.